

«Νέο ερωτηματολόγιο αξιολόγησης της συμβολής των πειραματικών χειρουργείων στην εκπαίδευση των οφθαλμιάτρων»

Δ. Αλμαλιώτης, Σ. Αλμπανίδου, Θ. Χατζημπαλής, Β. Καραμπατάκης

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ανάγκη εκπαίδευσης στα πειραματικά χειρουργεία θεωρείται αναγκαία. Η παρεχόμενη εκπαίδευση είναι απαραίτητο να αξιολογηθεί από τους ειδικούς και ειδικευόμενους οφθαλμιάτρους για να καταστεί περισσότερο αποτελεσματική. Η δημιουργία ερωτηματολογίου αξιολόγησης της συμβολής των Πειραματικών Χειρουργείων στην εκπαίδευση των οφθαλμιάτρων αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την περαιτέρω βελτίωση τους στην χειρουργική του οφθαλμού.

Λέξεις κλειδιά: Πειραματικά χειρουργεία, wet labs, εκπαίδευση, χειρουργική οφθαλμού.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Λόγω της ιδιαιτερότητας του οργάνου της όρασης και των μικροχειρουργικών χειρισμών δεν είναι εύκολο οι ειδικευόμενοι να εισέλθουν σε κανονικό χειρουργείο χωρίς προεκπαίδευση. Ως εκ τούτου, η ανάγκη εκπαίδευσης στα πειραματικά χειρουργεία θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση. Η παρεχόμενη εκπαίδευση σε Πειραματικά Χειρουργεία χρειάζεται να αξιολογηθεί από τους οφθαλμιάτρους που εκπαιδεύτηκαν ώστε να καταστεί περισσότερο αποτελεσματική, δεδομένου ότι υπάρχει ανάγκη δημιουργίας εργαλείων εκτίμησης της συμβολής των Πειραματικών Χειρουργείων στην εκπαίδευση των οφθαλμιάτρων.

Τα Πειραματικά Χειρουργεία αποσκοπούν στην εκμάθηση και στην περαιτέρω βελτίωση των χειρουργικών τεχνικών. Έχει καταδειχτεί πως αυτά παρέχουν την δυνατότητα εξέλιξης και ανάπτυξης των χειρουργικών επιδεξιότητων, καθώς επίσης προσφέρουν συνθήκες πραγματικού χειρουργείου. Επομένως, καθίσταται αναγκαία η ανάπτυξη ενός συμπληρωματικού εργαλείου στην αξιολόγηση της εκπαίδευσης της χειρουργικής του οφθαλμού.

Εργαστήριο Πειραματικής Οφθαλμολογίας, Τμήμα Ιατρικής, ΑΠΘ

*Corresponding author: D. Almaliotis
e-mail: almaliotis_diamantis@yahoo.gr*

Όσον αφορά στο ερωτηματολόγιο αποτελεί το μέσον επικοινωνίας μεταξύ του ερευνητή και των εκπαιδευόμενων. Η κατάρτιση του ερωτηματολογίου θεωρείται καθοριστικής σημασίας για την επιτυχία μιας έρευνας. Το ερωτηματολόγιο περιέχει μια σειρά δομημένων ερωτήσεων οι οποίες παρουσιάζονται σε μια συγκεκριμένη σειρά και στις οποίες ο εκπαιδευόμενος καλείται να απαντήσει¹ σχετικά με την συμβολή των χειρουργικών χειρουργείων στην εκπαίδευση της χειρουργικής του οφθαλμού.

Τα ερωτηματολόγια ως μέσον αξιολόγησης, παρουσιάζουν ορισμένα πλεονεκτήματα, όπως: α) μπορούν να αποσταλούν σε μεγάλο αριθμό παραληπτών, χωρίς κόστος β) δεν υπάρχει πίεση χρόνου, και ως εκ τούτου ο εκπαιδευόμενος μπορεί να απαντήσει με μεγαλύτερη ευχέρεια και γ) ο ερευνητής δεν μπορεί να επηρεάσει τις απαντήσεις τους, καθώς δεν υπάρχει άμεση επαφή του ερευνητή και του ερωτώμενου.

Με βάση τα παραπάνω πλεονεκτήματα κρίθηκε ότι το ερωτηματολόγιο είναι το καταλληλότερο μέσο για την διεκπεραίωση αυτής της ερευνητικής μελέτης.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Η κατάρτιση του ερωτηματολογίου προσδιορίζει το στόχο της έρευνας, καθώς σε αυτόν στηρίζεται η διαμόρφωση των ερωτήσεων².

Στον σχεδιασμό του ερωτηματολογίου δόθηκε έμφαση στην τεχνική αρτιότητα του ερωτηματολογίου, καθώς επίσης στην πληρότητα και την σαφήνεια και επομένως στην ανάγκη κάλυψης όλων των πτυχών της έρευνας. Επίσης, δόθηκαν διευκρινίσεις, μέσω επεξηγήσεων των σημείων που είναι δυνατόν να παρερμηνευτούν. Μία επίσης σημαντική παράμετρος είναι η συνοχή που αναφέρεται στην ανάγκη οργανικής σύνδεσης των επιμέρους ερωτημάτων και επιπλέον ένα σημείο κριτικής σημασίας είναι η καταλληλότητα της δομής που συμβάλλει στην αύξηση του βαθμού ανταπόκρισης των εκπαιδευόμενων οφθαλμιάτρων.

Η αρτιότητα της εμφάνισης του ερωτηματολογίου από τεχνικής άποψης επηρεάζει, επίσης, σημαντικά το βαθμό ανταπόκρισης του κοινού, ενώ η χρήση συμβό-

λων, καθοδηγούν και διευκολύνουν τον ερωτώμενο.

Προς την κατεύθυνση αύξησης του βαθμού ανταπόκρισης και υποβοήθησης των ερωτώμενων, στο ερωτηματολόγιο συμπεριλαμβάνονται σύντομες οδηγίες για τον τρόπο συμπλήρωσης.

Η γλώσσα του ερωτηματολογίου είναι η Αγγλική. Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει ένα σύντομο εισαγωγικό σημείωμα, το οποίο εξηγεί τους σκοπούς και τους στόχους της έρευνας. Οι τύποι των ερωτήσεων που επιλέχθηκαν ήταν ανοιχτές και κλειστές. Αναλυτικά: Ανοιχτή ερώτηση επιλέχθηκε στην ερώτηση III6. Στις κλειστές ερωτήσεις συμπεριλαμβάνονται οι ερωτήσεις από I1 έως I4 και από I6 έως I8. Υποκατηγορία των κλειστών ερωτήσεων είναι οι διχοτομικές ερωτήσεις και είναι οι παρακάτω: η II5 και η II6 ερώτηση. Μία άλλη υποκατηγορία των κλειστών ερωτήσεων είναι οι ερωτήσεις βαθμονόμησης, όπου επιλέχθηκαν η ερώτηση I5 και από την III έως III4 και από την II7 έως την III2 ερώτηση. Μία επιπλέον υποκατηγορία είναι οι ερωτήσεις κατάταξης όπως η ερώτηση III4 και οι ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής οι I9, III3 και III5.

Οι ερωτήσεις χωρίστηκαν σε 3 ενότητες. Η σειρά των ερωτήσεων που ακολουθήθηκε για την διάταξη τους μέσα στο ερωτηματολόγιο έχει ως εξής: Στη 1η ενότητα αναφέρονται τα δημογραφικά στοιχεία (φύλο, ηλικία). Στη 2η ενότητα περιλαμβάνονται πιο εξειδικευμένες ερωτήσεις. Οι ερωτήσεις γενικού τύπου προηγούνται του ειδικού και είναι οι πλέον κατάλληλες να ευαισθητοποιήσουν και να προκαλέσουν ενδιαφέρον στον ερωτώμενο. Στην 3η ενότητα οι ερωτήσεις εστιάζονται στον κύριο στόχο δηλαδή στη συμβολή των χειρουργικών χειρουργείων.

Ακόμη, δόθηκε έμφαση ώστε οι ερωτήσεις να είναι συνοπτικές και περιεκτικές ώστε να συμπληρώνονται εύκολα και να αποφευχθούν άσκοπες και χωρίς νόημα ερωτήσεις ώστε το σύνολο τους να επαρκεί για χρήσιμα συμπεράσματα.

Τέλος κατεβλήθη προσπάθεια ώστε το ερωτηματολόγιο να γίνει όσο τον δυνατόν λιγότερο φορτικό και χρονοβόρο. Το στατιστικό δείγμα αποτελείται από ειδικευμένους οφθαλμιάτρους και η στρωματοποίηση του πληθυσμού έγινε σύμφωνα με την ιδιότητα τους.

ΠΙΛΟΤΙΚΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Το πιλοτικό ερωτηματολόγιο, είναι απαραίτητο και έχει σκοπό την διαπίστωση της αποτελεσματικότητας του «εργαλείου» που σχεδιάστηκε. Το ερωτηματολόγιο υποβλήθηκε σε έναν περιορισμένο αριθμό ατόμων που δεν ξεπερνάει τα 10 άτομα.

Στο στάδιο αυτό μετρήθηκε ο βαθμός κατανόησης και ερμηνείας του ερωτηματολογίου. Από την πιλοτική εφαρμογή του ερωτηματολογίου επιχειρήθηκε να εξακριβωθεί εάν: η σειρά των ερωτήσεων και ο τρόπος της διατύπωσης των ερωτήσεων επιτρέπει την συλλογή των επιθυμητών στοιχείων και εάν η έκταση του ερωτηματολογίου είναι κατάλληλη ή αρκετά εκτενής προκαλώντας έτσι την αδιαφορία ή τον εκνευρισμό των ερωτώμενων³. Στο τέλος του ερωτηματολογίου διατυπώθηκαν οι εξής επιπλέον ερωτήσεις:

- α) Ήταν σαφείς οι οδηγίες;
- β) Υπήρξαν ερωτήσεις ασαφείς ή αόριστες; Αν ναι τότε ποιες ήταν αυτές;
- γ) Είχατε αντίρρηση στο να απαντήσετε κάποιες απ' τις ερωτήσεις;

Επίσης, μετά από την συζήτηση με τους εκπαιδευόμενους έγιναν οι απαραίτητες διορθώσεις στις ασαφείς ερωτήσεις, έτσι ώστε να γίνουν περισσότερο κατανοητές.

Από την αναδιαμόρφωση του ερωτηματολογίου προέκυψαν οι παρακάτω αναφερόμενες τροποποιήσεις:

- Η 4^η ερώτηση που αφορά στο επίπεδο εκπαίδευσης των εκπαιδευόμενων μεταφέρθηκε από την 1^η ενότητα στα στοιχεία που αναφέρονται σε προσωπικά δεδομένα ως ανοιχτή ερώτηση και κατά αυτό τον τρόπο παρουσιάζεται καλύτερη ροή των ερωτήσεων
- Η 15 ερώτηση, που αφορά στην ηλικία που συμμετείχαν για πρώτη φορά σε wetlab, μετατράπηκε στην τελική της μορφή με αύξηση του αριθμού των ηλικιακών ομάδων.
- Στην 2^η ενότητα προστέθηκε η 1^η ερώτηση που αφορά στην αξιολόγηση του επιστημονικού προσωπικού καθώς επίσης και της επάρκειας του.
- Στην 5^η ερώτηση της 3^{ης} ενότητας προστέθηκαν επι-

πλέον παράγοντες, που συντελούν στην βελτίωση των χειρουργικών δεξιοτήτων κατά την διάρκεια της εκπαίδευσης των wet lab.

Μετά από τις διορθώσεις που προέκυψαν από την πιλοτική έρευνα ολοκληρώθηκε η σύνταξη του οριστικού ερωτηματολογίου μέσω της υπηρεσίας «Google Docs». Η εφαρμογή δίνει την δυνατότητα στη δημιουργία ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου, καθώς επίσης στην εύκολη αποστολή της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας και απευθύνεται σε ερωτώμενους που έχουν μία στοιχειώδη εξοικείωση με τον υπολογιστή. Επιπλέον, παρέχει την δυνατότητα άμεσης σύνοψης των απαντήσεων, την αναγωγή τους σε στατιστικά δεδομένα καθώς και την εξαγωγή των αποτελεσμάτων της ανάλυσης. Κατά αυτό το τρόπο δημιουργήθηκε ένα ηλεκτρονικό διαδραστικό ερωτηματολόγιο, το οποίο αποτελεί σημαντικό εργαλείο για το σκοπό της αξιολόγησης που εξυπηρετεί.

A NOVEL QUESTIONNAIRE TO EVALUATE THE CONTRIBUTION OF WET LABS TO THE TRAINING OF OPHTHALMOLOGIST

D. Almaliotis, S. Albanidou, T. Chatzibalas, V. Karampatakis

Laboratory of Experimental Ophthalmology, School of Medicine, Aristotle University of Thessaloniki

ABSTRACT

The need for pre-training in experimental eye surgery is considered necessary. The training provided is necessary

to be evaluated by ophthalmologists to make it more effective. The development of a questionnaire evaluating the contribution of Experimental Surgery to Ocular Training is an important tool for further improvement in eye surgery.

Key words: Experimental surgery, wet labs, training, ocular surgery.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ζαφειρίου Γεωργία, (2003). Ορισμός Μεθοδολογίας ερωτηματολογίου. <http://bit.ly/1yi02W3>
2. Ρόντος, Κ. & Παπάνης, Ε. (2007). Οι Τεχνικές του Καλού Ερωτηματολογίου. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://εραpanis.blogspot.gr/2007/09/blogpost_1084.html, προσπέλαση 26-10-2015
3. Javeau, C. (2000). Η έρευνα με ερωτηματολόγιο. Αθήνα: Τυπωθήτω